

Nr 208.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura m. m.; given Stockholms slott den 21 mars 1924.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura;

2) lag om ändrad lydelse av 126 § i lagen den 12 augusti 1910 om aktiebolag;

3) lag om ändrad lydelse av 78 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar; och

4) lag om ändrad lydelse av 251 § i lagen den 25 maj 1917 om försäkringsrörelse.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Birger Ekeberg.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 13 juli 1887 (nr 42) angående handelsregister, firma och prokura.

Härigenom förordnas, att 4 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

Den myndighet — — — — — kungöras.

En samling för hela riket av de i allmänna tidningarna kungjorda anmälanden skall genom det allmännas försorg efter hand befordras till trycket samt förses med register.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1925.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 126 § i lagen den 12 augusti 1910 (nr 88)
om aktiebolag.

Härigenom förordnas, att 126 § i lagen den 12 augusti 1910 om aktiebolag
skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

Vad — — — — — tidningarna.

En samling för hela riket av vad sålunda kungjorts skall genom det all-
männas försorg efter hand befordras till trycket samt förses med register:

I den — — — — — överexekutor.

Anmälningsskrifter — — — — — aktiebolagsregistret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1925.

Fö r s l a g

till

L a g**om ändrad lydelse av 78 § i lagen den 22 juni 1911 (nr 55) om ekonomiska föreningar.**

Härigenom förordnas, att 78 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

Vad — — — — — meddelas.

En samling för hela riket av vad sålunda i allmänna tidningarna kungjorts skall genom det allmännas försorg efter hand befordras till trycket samt förses med register.

I den — — — — — överexekutor.

Anmälningsskrifter — — — — — registret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1925.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 251 § i lagen den 25 maj 1917 (nr 257) om försäkringsrörelse.

Härigenom förordnas, att 251 § i lagen den 25 maj 1917 om försäkringsrörelse skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

Vad — — — — — tidningarna.

En samling för hela riket av vad sålunda kungjorts skall genom det allmännas försorg efter hand befordras till trycket samt förses med register.

I den — — — — — överexekutor.

Anmälningsskrifter — — — — — försäkringsregistret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1925.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 7 mars 1924.*

Närvarande: statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet och chefen för handelsdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Ekeberg en den 14 november 1923 dagtecknad underdånig skrivelse från patent- och registreringsverket, däri patent- och registreringsverket anført:

»Sedan patent- och registreringsverket genom utdrag av statsrådsprotokollet den 13 januari 1923 erhållit föreläggande att avgiva yttrande och förslag angående de begränsningar av ej nödvändiga eller alltför kostsamma arbetsuppgifter, som kunde genomföras beträffande det till ämbetsverket hörande verksamhetsområdet, ävensom angående den minskning av personal, som vid avlyftande av dylika arbetsuppgifter eller eljes skulle kunna genomföras, har patent- och registreringsverket i underdånig skrivelse den 18 maj detta år hemställt, huruvida icke utgivandet av det personregister, som författningsenligt skulle årligen upprättas till de genom patent- och registreringsverkets försorg utgivna samlingar av anmälningar till aktiebolagsregistret, det hos försäkringsinspektionen förda försäkringsregistret samt handels- och föreningsregistren kunde upphöra. Denna hemställan har vunnit beaktande genom en i enlighet med patent- och registreringsverkets förslag utfärdad nådig kungörelse den 27 sistlidna juli.

I nyssnämnda skrivelse behandlade patent- och registreringsverket även ett uppslag till förenkling av själva samlingarnas utgivande, men med hänsyn till den utredning, som i berörda hänseende förebragts, fann sig ämbetsverket icke böra fullfölja det gjorda uppslaget.

Patent- och registreringsverket, som alltjämt har sin uppmärksamhet riktad på önskvärdheten att genom ytterligare begränsningar av dess arbetsuppgifter nedbringa statens förvaltningsutgifter, har emellertid nu funnit sig böra föreslå en förenkling efter andra linjer av formerna för tillgodoseendet av de med nämnda samlingar hittills fyllda behov.

Stadganden om samlingar av vissa i allmänna tidningarna kungjorda anmälningar återfinnas i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura (§§ 4 och 5), i lagen den 12 augusti 1910 angående aktiebolag (§§ 126, 127 och 131), i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse (§ 249), i lagen den 25 maj 1917 om försäkringsrörelse (§§ 251, 252 och 256), och i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar (§§ 78, 79 och 83).

I samtliga dessa författningar förefinnas enahanda bestämmelser därom, att en samling för hela riket av vad som blivit efter införande i resp. register

(handelsregistret, det jämväl anmälningar enligt lagen om bankrörelse omfattande aktiebolagsregistret, det hos försäkringsinspektionen förda försäkringsregistret ävensom föreningsregistret) kungjort i allmänna tidningarna skall genom det allmännas försorg befordras till trycket och förses med register för varje år. Dessa bestämmelser, vilka först infördes i lagen angående handelsregister, firma och prokura, tillkommo för att åvägabringa den nödiga sammanföring av registrerade anmälningar, som icke kunde vinnas genom den form av registrering, som i hithörande ärenden ansågs endast kunna ifrågakomma, nämligen lokalregistrering. Att några rättsverkningar ej voro avsedda att förbindas med vare sig dessa samlingar eller kungörandet i allmänna tidningarna, framgår däraf, att lagen angående handelsregister, firma och prokura innehöll bestämmelse om att det, som blivit infört i handelsregistret och kungjort i ortstidning, skulle anses hava kommit till tredje mans kännedom, där ej av omständigheterna framginge, att han varken haft eller bort hava kunskap därom, och att, innan sådant kungörande skett, det förhållande, som blivit eller bort bliva anmält, icke med laga verka kunde åberopas mot annan än den, som visades hava därom haft kunskap.

Skyldighet att göra anmälan till handelsregistret ålåg före år 1897 även aktiebolag.

Hurusom genom senare lagars tillkomst ovannämnda rättsverkningar av kungörande bundits i fråga om ekonomiska föreningar vid kungörande i ortstidning, men i fråga om aktiebolag, bankbolag och försäkringsbolag vid kungörande i allmänna tidningarna, saknar patent- och registreringsverket anledning att närmare ingå på.

Angående utgivandet av samtliga ovannämnda samlingar av kungörelser stadgar nådiga kungörelsen den 21 december 1917, att detta utgivande ombesörjes av patent- och registreringsverket, att samlingarna skola i ett sammanhang utgivas häftevis två gånger i månaden, att i varje häfte intagas, särskilt för varje samling, de sedan nästföregående häfte i allmänna tidningarna införda kungörelser, ordnade, kungörelser om aktiebolag, bankaktiebolag och solidariska bankbolag länsvis efter ort, där bolags styrelse har sitt säte, kungörelser om försäkringsbolag efter den art av försäkringsrörelse, bolag driver, och övriga kungörelser efter myndighet, som utfärdat kungörelsen, att varje häfte förses med register, upptagande, särskilt för varje samling, i bokstavsordning de i aktiebolagsregistret, det hos försäkringsinspektionen förda försäkringsregistret samt föreningsregistren upptagna firmor, rörande vilka uppgifter blivit i häftet införda, jämte hänvisning för varje firma till de spalter i häftet, å vilka någon uppgift rörande firman finnes införd, samt att årsregistret till samlingarna bör i bokstavsordning upptaga dels i en avdelning, särskilt för varje samling, firmorna jämte hänvisning för varje firma till de spalter, å vilka någon uppgift rörande densamma finnes införd, dels ock i en annan avdelning, gemensamt för samlingarna, namnen å de personer, som i uppgifterna omförmälas.

Hurusom föreskriften, att årsregistret skall innehålla denna senare del, upphört att gälla genom nådiga kungörelsen den 27 juli 1923, är ovan sagt.

I nämnda lagar om aktiebolag, om bankrörelse, om försäkringsrörelse och om ekonomiska föreningar finnes föreskrivet, att däri angivna samlingar av kungörelser skola, i den mån de tryckas, översändas till varje domstol, Konungens Befallningshavande och överexekutor; och i nådig skrivelse den 21 december 1917 har Kungl. Maj:t anbefallt patent- och registreringsverket att till samtliga domstolar, Konungens Befallningshavande och överexekutorer ofördröjligen översända varje häfte av samlingarna, så snart häftet från trycket utkommit.

Sistnämnda föreskrifter hava föranletts av den nya uppgift samlingsinstitutet genom lagen om aktiebolag den 12 augusti 1910 erhöj, nämligen att underlätta en persons legitimation att inför domstol och vissa andra myndigheter företråda ett aktiebolag. I lagens 131 § stadgas nämligen att, om den, som inför domstol, Konungens Befallningshavande eller överexekutor företräder aktiebolag, företer bevis, utvisande, att han den dag, beviset utfärdades, enligt aktiebolagsregistret var behörig att företråda bolaget, och detta bevis ej är äldre än ett år, det åligger myndigheten att ur den tryckta samlingen av anmälningar till aktiebolagsregistret inhämta upplysning, huruvida förändring beträffande behörigheten ägt rum, varjämte tillägges, att vad i sistnämnda hanseende samlingen, i den mån den kommit myndigheten tillhanda, utvisar, skall för myndigheten äga vitsord, där ej annat förhållande visas vara för handen. Dessa stadganden hade sin grund i rådande osäkerhet i fråga om aktiebolagsregistrets betydelse för processlegitimation. Enahanda bestämmelser äro ock till finnandes i lagarna den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar och om bankrörelse samt i lagen den 25 maj 1917 om försäkringsrörelse.

Det synes patent- och registreringsverket kunna ifrågasättas, huruvida sist omhandlade bestämmelser visat sig uppbåras av ett så stort praktiskt intresse, att deras behövlighet skulle vara oomtvistlig. Då det emellertid icke torde tillkomma patent- och registreringsverket att göra någon framställning om ändring uti ifrågavarande principfråga, har ämbetsverket att utgå från att nämnda bestämmelser fortfarande skola gälla.

Det synes då patent- och registreringsverket, att de syften, som ifrågavarande samlingar av anmälningar äro avsedda att tjäna, skulle kunna vinnas genom den förenklade anordning, att särskilda samlingar icke utgäves, utan att de uppgifter, som samlingarna nu innehålla, hämtades direkt ur allmänna tidningarna med ledning av ett register en gång i månaden till post- och inrikestidningar, vilket register skulle ersätta jämväl årsregistrets uppgifter angående firmorna, men i olikhet mot de nu halvmånatliga registren till samlingarna jämväl avse de i handelsregistret intagna firmorna. Registret torde böra hänvisa till nummer, sida och spalt å sida i posttidningen.

De fördelar, som en sådan reform skulle tillföra det allmänna, ligga i öppen dag. Kostnaderna för tryckning av samlingarna och av firmaregistret i årsregistret, vilka kostnader skola bestridas till $\frac{2}{5}$ av patent- och registreringsverket och till $\frac{3}{5}$ av andra statsmedel och vilka utgjorde år 1921 resp. Kronor 36,193:75 och 13,373:09 samt år 1922 resp. Kronor 27,515:80 och 10,492:40, skulle inbesparas; och därigenom att det betydande arbete — egentligen ett dubbelarbete — som utgивandet av samlingarna och framför allt av årsregistret även i dess bibehållna del — firmaregistret — kräver, icke mera vore erforderligt, kunde den arbetskraft, som härför tagits i anspråk, bliva disponibel för andra göromål inom ämbetsverket. Patent- och registreringsverket skall i särskild underdånig skrivelse göra framställning om den tjänstendragning, som skulle kunna vidtagas, därest ifrågavarande reform genomfördes.

Det har offentligen uttalats den mening, att registersamlingarna vore av stort värde för affärsmän och advokater, i det att de lämnade sammanförda upplysningar angående forum, rätt att teckna firma etc., och att, om samlingarnas utgivande genom det allmännas försorg upphörde, behovet skulle framtvinga ett utgivande på enskilt initiativ.

Oavsett frågan om skyldighet för det allmänna att bekosta uppslagsböcker, vill patent- och registreringsverket erinra, att intresset icke synes vara så synnerligen allmänt att döma av antalet försälda exemplar av samlingarna, vilket år 1922 utgjorde 165, samt att förfrågningar angående uppgifter i det hos patent- och registreringsverket förda aktiebolagsregistret i mycket stor

utsträckning telefonledes göras hos ämbetsverket och därifrån omedelbart besvaras.

Patent- och registreringsverket vill ock hava uttryckligen fäst uppmärksamheten därå, att dess förslag ingalunda går ut på att undandraga allmänheten eller myndigheter de förmåner samlingarna bjudit, nämligen att bereda tillfälle att i åskådlig form vinna kännedom om de registrerade förhållanden, om vilka här är fråga; det är endast en enklare form för materialets ordnande, som ifrågasättes. Patent- och registreringsverket vill visserligen icke förneka, att i vissa avseenden den föreslagna anordningen må vara mindre bekväm, men hänvisar i detta sammanhang till det direktiv förenämnda statsrådsprotokoll giver i och genom anmaningen till varje ämbetsverk att undersöka, vilka arbetsuppgifter *med minsta* olägenhet kunna avskiljas eller till sin omfattning begränsas.

Då myndigheter icke hava skyldighet att ex officio undersöka behörigheten i andra fall än då det företedda behörighetsbeviset icke är äldre än ett år, behöver posttidningen icke hos myndigheten förvaras längre än ett år tillbaka. Något behov att inbinda posttidningen, årgång efter årgång, finnes alltså icke.

Olägenheten av årsregistrets borttagande torde ej vara allt för stor. Då årsregistret för föregående kalenderår icke kan utkomma, förr än en icke oväsentlig del av det nya året gått till ända, blir det även med nuvarande ordning alltid nödvändigt att jämte årsregistret anlita halvmånadsregister. Skall undersökningen föras fram till en tidpunkt omedelbart efter årsregistrets utkommande, behöva halvmånadsregistren i mindre grad anlitas, är tidpunkten omedelbart före årsregistrets utkommande, kan det till och med inträffa, att alla tjugufyra halvmånadsregistren behöva genomgå. Enligt patent- och registreringsverkets förslag blir det högst tolv.

Vad angår förslaget att utgiva månads- i stället för halvmånadsregister vill patent- och registreringsverket framhålla, att ej heller den nu gällande ordningen giver möjlighet till absolut visshet om en persons behörighet, då samlingar icke alltid kunna föreligga för den tidpunkt, som är avgörande för legitimationen.

Ett förfarande enligt patent- och registreringsverkets förslag förutsätter givetvis, att samtliga domstolar, Konungens befallningshavande och överexekutorer disponera posttidningen.

Patent- och registreringsverket tillåter sig i detta sammanhang erinra om ämbetsverkets i ovannämnda underdåniga skrivelse den 18 maj 1923 gjorda hemställan huruvida icke krigsrätter och konsistorier borde kunna undantagas från de domstolar, till vilka samlingarna skola översändas.

Under återopande av vad sålunda blivit anfört får patent- och registreringsverket i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för att utgivande av samlingar, omfattande de ur aktiebolagsregistret, det försäkringsregister, som skall föras hos försäkringsinspektionen, föreningsregistren och handelsregistren kungjorda uppgifter, varom i nådiga kungörelsen den 21 december 1917 stadgas, måtte upphöra, och i stället för samlingarna jämte nu föreskrivna register månatligen genom patent- och registreringsverkets försorg måtte utgivas ett register, upptagande de firmor, angående vilka under sist förflutna månaden uppgifter ur nyssnämnda register intagits i post- och inrikes tidningar, jämte hänvisning för varje firma till det nummer, den sida och den spalt å sida i samma tidning, varefter uppgift angående firman är kungjord.

Därest denna hemställan vinner nådigt bifall, torde följande lagrum och författningar böra beaktas:

lagen angående handelsregister, firma och prokura den 13 juli 1887 §§ 4 och 5;

lagen om aktiebolag den 12 augusti 1910 §§ 126, 127 och 131;

lagen om bankrörelse den 22 juni 1911 § 249;

lagen om ekonomiska föreningar den 22 juni 1911 §§ 78, 79 och 83;

lagen om försäkringsrörelse den 25 maj 1917 §§ 251, 252 och 256;

kungörelsen den 21 december 1917 om utgivande av samlingar, omfattande de ur aktiebolagsregistret, det försäkringsregister, som skall föras hos försäkringsinspektionen, föreningsregistren och handelsregistren kungjorda uppgifter;

nådiga skrivelsen till patent- och registreringsverket den 21 december 1917 angående föreskrift om översändande till vissa myndigheter av den från trycket utgivna samling av de ur aktiebolagsregistret m. fl. register kungjorda uppgifter m. m.

Föredraganden anför:

*Departements-
chefen.*

Den reform, som patent- och registreringsverket föreslår, innebär, att i stället för de nu utkommande samlingarna av registrerade anmälningar med tillhörande årsregister månatligen skulle utgivas ett register över anmälningarna, som skulle upptaga de firmor, rörande vilka anmälningar gjorts, och hänvisa till sida och spalt i det nummer av Post- och inrikes tidningar, vari respektive anmälan kungjorts. Ifrågavarande samlingar hava i första hand tillkommit för att åvägabringa en sammanföring av de registrerade anmälningarna och sålunda utgöra en uppslagsbok för allmänheten. Det register över anmälningarna, som nu av patent- och registreringsverket föreslås, skulle tjäna samma syfte. Anordningen komme dock att bli betydligt obekvämare. Man skulle bli nödsakad att från registret gå till Post- och inrikes tidningar för att erhålla de upplysningar, man önskar. Av vad patent- och registreringsverket meddelar rörande det antal exemplar av samlingarna, som försålts, synes emellertid framgå, att samlingarna ej i större utsträckning anlitas av allmänheten. Under sådana förhållanden lär den olägenhet för allmänheten, som sålunda är förenad med den föreslagna anordningen, knappast bli så kännbar, att den i och för sig bör lägga hinder i vägen för förslagets genomförande.

Samlingarna av anmälningar till aktiebolags-, förenings- och försäkringsregistren tjäna emellertid även ett annat ändamål, nämligen att underlätta processlegitimationen. Principiellt måste den, som företräder ett bolag eller en förening inför domstol eller annan myndighet, styrka, antingen att han själv enligt registret är behörig härtill den dag, behörigheten skall utövas, eller — om han åberopar fullmakt — att den, som utfärdat fullmakten, den dag, fullmakten utgavs, var behörig firmatecknare. På grund av särskilda stadganden i respektive lagar är det emellertid tillräckligt, om den, som företräder bolaget eller föreningen, företer bevis, att han själv eller fullmaktsgivaren den dag, beviset utfärdades, var behörig i sådant hänseende, detta dock under förutsättning, att beviset ej är äldre än ett år, räknat från tiden för uppträddandet inför myndigheten eller för fullmaktens utfärdande. Är beviset icke äldre, blir nämligen domstolen eller myndigheten skyldig att ur omförmälta samlingar inhämta upplysning, huruvida förändring be-

träffande behörigheten ägt rum. På grund av nämnda stadganden komma sålunda samlingarna att i ganska stor utsträckning anlitas av domstolarna och vissa andra myndigheter.

Att upphäva den lättnad i processlegitimationen, som genom berörda bestämmelser meddelats, läser icke kunna ifrågakomma. Om man skulle låta ovan omförmälda register till de i Post- och inrikes tidningar kungjorda anmälningarna träda i stället för nämnda samlingar, borde därför stadgas, att vederbörande myndighet skulle vara skyldig att, såvitt med ledning av sagda register kunde ske, ur Post- och inrikes tidningar inhämta den upplysning beträffande förändringar i behörigheten, som nu vinnes ur samlingarna. Anordningen skulle uppenbarligen komma att för domstolarna medföra åtskilligt mera besvär. Samlingarna äro betydligt mera lätthanterliga än Post- och inrikes tidningar. Sagda tidningar skulle även behöva bevaras för en längre tid. Fullmakter äro, i synnerhet när de företes i överrätt, ofta dagtecknade flera år tillbaka, och då det gäller att undersöka, huruvida förändringar inträtt under tiden mellan det företedda bevisets och fullmaktens datum, är det sålunda ej nog att äga tillgång till Post- och inrikes tidningar för allenast sista året.

Av vad nu anförts läser framgå, att den ifrågasatta anordningen innebär en försämring i förhållande till vad som nu gäller. Särskilt för sådan under rätt å landet, som sammanträder å annan plats än där kanslilokalen är belägen, kunde olägenheter uppstå. Under sådana förhållanden läser anordningen ej böra godtagas, med mindre den besparing, som med densamma vinnes, verkligen blir avsevärd. Detta synes mig emellertid icke bliva fallet. För närvarande är föreskrivet, att förut omförmälda samlingar, i den mån de tryckas, skola översändas till varje domstol, Konungens befallningshavande och överexekutor. Detsamma skulle enligt den föreslagna anordningen gälla i råga om registret till Post- och inrikes tidningar. Det vore dock icke nog, att sagda register tillhandahölles myndigheterna; de måste även hava tillgång till Post- och inrikes tidningar. Någon skyldighet för dessa myndigheter att hålla Post- och inrikes tidningar finnes emellertid icke. De flesta underdomstolar lära ej heller hava tillgång till nämnda tidningar. Skulle reformen genomföras, bleve staten sålunda nödsakad att för ifrågavarande myndigheters räkning prenumerera å Post- och inrikes tidningar. Kostnaden härför skulle komma att uppgå till mellan 7,000 och 8,000 kronor. Tryckningen av månadsregistret till Post- och inrikes tidningar — jag bortser tills vidare från frågan huruvida årsregistret bör indragas — läser kunna beräknas draga en kostnad av omkring 8,000 kronor. Då kostnaden för tryckningen av samlingarna år 1923 uppgick till något över 21,000 kronor, skulle den besparing, som med den föreslagna anordningen vunnas, utgöra 5,000 å 6,000 kronor.

Den vinst, som skulle göras därigenom att Post- och inrikes tidningar och ett månadsregister till vissa spalter i dessa tidningar finge träda i stället för samlingarna, vore sålunda ej synnerligen betydande. Härtill kommer, att genom en ganska enkel åtgärd viss besparing kan vinnas även med sam-

lingarnas bibehållande. Det nuvarande systemet fördyras onödigtvis genom den dubbeltryckning av anmälningarna, som äger rum. Först tryckas dessa i Post- och inrikes tidningar, och därefter intagas de i samlingarna, vilka utkomma i helt annat format. Något hinder torde emellertid icke föreligga att låta anmälningarna inflyta i en särskild avdelning av tidningarna, vilken tryckes för sig, exempelvis såsom ett B- eller C-nummer, i ett format, som ungefär motsvarar de nuvarande samlingarnas. För att någon avsevärd besparing skall uppnås, lär emellertid bliva nödvändigt, att anmälningarna sammanföras till viss veckodag. Detta torde ock utan olägenhet låta sig göra. Redan nu kungöras de anmälningar, som av patent- och registreringsverket införs i tidningarna, endast en gång i veckan; och även övriga myndigheter kunna tillhållas att insända sina anmälningar till viss veckodag. Ifrågavarande veckonummer av tidningarna böra därefter av patent- och registreringsverket för varje månad sammanföras till ett häfte, till vilket register upprättas. Dessa häften utsändas därefter till vederbörande myndigheter. På detta sätt skulle de nuvarande samlingarna bibehållas. Skillnaden bleve allenast, att häftena skulle utkomma en gång i stället för två gånger i månaden. Den årliga besparing, som genom nämnda anordning skulle vinnas, har efter verkställd utredning beräknats till omkring 3,000 kronor.

Patent- och registreringsverkets förslag att jämväl indraga årsregistret kan uppenbarligen vinna tillämpning, vare sig samlingarna ersättas med ett månadsregister eller bibehållas i den av mig nu föreslagna formen. För min del vill jag ansluta mig till tanken att låta årsregistret upphöra. De olägenheter, som härigenom uppstå, synas mig icke synnerligen stora. Det lär huvudsakligen vara överrätterna, för vilka indragningen skulle kunna bli kännbar. Någon avsevärd ökning av deras arbete torde dock ej kunna därav vållas. För övriga myndigheter, som redan hittills i allmänhet lära hava behövt anlita de i de särskilda häftena intagna registren, skulle den nu föreslagna anordningen så till vida innebära en fördel, som antalet häften, som behövde genomletas, skulle minskas till hälften genom att häftena utkomme allenast en gång i månaden. Den besparing, som vinnas genom årsregistrets indragning, är däremot ganska betydande. Tryckningen av årsregistret har under år 1922 dragit en kostnad av 10,492 kronor 40 öre. Motsvarande kostnad för år 1923 torde kunna beräknas till 7,000 å 8,000 kronor, vilket belopp sålunda skulle genom indragningen besparas. Vidare är att märka, att den av patent- och registreringsverket eftersträfvade arbetsbesparingen huvudsakligen skulle vinnas genom indragningen av årsregistret.

Genom de båda av mig nu föreslagna åtgärderna — samlingarnas utgivande månadsvis med undvikande av dubbel tryckning och årsregistrets indragning — skulle vinnas en sammanlagd minskning av tryckningskostnaderna av 10,000 å 11,000 kronor mot 12,000 å 14,000 kronor enligt patent- och registreringsverkets förslag. Besparingen av verkets arbetskraft blir i båda fallen ungefär densamma. Att vinsten för statsverket med den av mig föreslagna anordningen blir något mindre, synes mig mer än väl uppvägas av denna anordnings företräden i andra hänseenden.

Den reform, som nu föreslagits, synes icke böra genomföras förrän vid början av år 1925. Det lär nämligen ej vara lämpligt att under kalenderårets lopp vidtaga omförmälda ändringar beträffande samlingarna. Dessutom finnas helårsprenumeranter, vilka synas vara berättigade att erhålla årsregister till innevarande årgång.

För reformens genomförande erfordras, att de i lagarna om handelsregister, firma och prokura, om aktiebolag, om försäkringsrörelse och om ekonomiska föreningar förekommande stadganden om årsregister till respektive samlingar borttagas. Då lagen om bankrörelse i nu ifrågavarande del endast hänvisar till lagen om aktiebolag, är någon ändring i lagen om bankrörelse ej erforderlig.»

Föredraganden uppläser härefter förslag till lagar om ändrad lydelse av dels 4 § i lagen den 13 juli 1887 (nr 42) angående handelsregister, firma och prokura, dels 126 § i lagen den 12 augusti 1910 (nr 88) om aktiebolag, dels 78 § i lagen den 22 juni 1911 (nr 55) om ekonomiska föreningar och dels 251 § i lagen den 25 maj 1917 (nr 257) om försäkringsrörelse, av den lydelse bilagor vid detta protokoll utvisa, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslagen måtte, för det i § 87 regeringsformen angivna ändamål, inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen tackes Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Oskar Adelsohn.

*Bilaga***Förslag**

till

Lag

om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 13 juli 1887 (nr 42) angående handelsregister, firma och prokura.

Härigenom förordnas, att 4 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

Den myndighet — — — — — kungöras.

Ett register för hela riket av de i allmänna tidningarna kungjorda anmälanden skall genom det allmännas försorg efter hand befordras till trycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1925.

Bilaga .

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 126 § i lagen den 12 augusti 1910 (nr 88)
om aktiebolag.

Härigenom förordnas, att 126 § i lagen den 12 augusti 1910 om aktiebolag
skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

Vad — — — — — tidningarna.

En samling för hela riket av vad sålunda kungjorts skall genom det all-
männas försorg efter hand befordras till trycket.

I den — — — — — överexekutor.

Anmälningsskrifter — — — — — aktiebolagsregistret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1925.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 78 § i lagen den 22 juni 1911 (nr 55) om ekonomiska föreningar.**

Häri genom förordnas, att 78 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

Vad — — — — — meddelar.

En samling för hela riket av vad sålunda i allmänna tidningarna kungjorts skall genom det allmännas försorg efter hand befordras till trycket.

I den — — — — — överexekutor.

Anmälningsskrifter — — — — — registret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1925.

Bilaga .

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 251 § i lagen den 25 maj 1917 (nr 257) om försäkringsrörelse.

Härigenom förordnas, att 251 § i lagen den 25 maj 1917 om försäkringsrörelse skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

Vad — — — — — tidningarna.

En samling för hela riket av vad sålunda kungjorts skall genom det allmännas försorg efter hand befordras till trycket.

I den — — — — — överexekutor.

Anmälningsskrifter — — — — — försäkringsregistret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1925.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 20 mars 1924.

N ä r v a r a n d e :

justitierådet SUNDBERG,
regeringsrådet THULIN,
justitierådet STENBERG,
justitierådet KÖERSNER.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 7 mars 1924, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle, för det i § 87 regeringsformen angivna ändamål, inhämtas över upprättade förslag till lagar om ändrad lydelse av dels 4 § i lagen den 13 juli 1887 (nr 42) angående handelsregister, firma och prokura, dels 126 § i lagen den 12 augusti 1910 (nr 88) om aktiebolag, dels 78 § i lagen den 22 juni 1911 (nr 55) om ekonomiska föreningar och dels 251 § i lagen den 25 maj 1917 (nr 257) om försäkringsrörelse.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av ledamoten å justitiedepartementets lagavdelning, hovrättsassessorn Erik Bergendal.

I anledning av förslagen avgåvos följande yttranden.

Sundberg och Stenberg:

Värdet av ifrågavarande samlingar av registeranmälningar förhöjes i hög grad genom de årsregister, som nu utgivnas till desamma. Med anlitande av dessa register vinnes avsevärd tidsbesparing i alla de fall, då forskningar i samlingarna måste sträcka sig till tidigare kalenderår än det senast förflutna; och resultatet av en efterforskning torde även bliva säkrare, om letandet ej behöver omfatta en mängd månadsregister utan kan inskränkas till ett fåtal årsregister.

Vad angår den omfattning, vari samlingarna kommit till användning, har i motiveringen till de föreliggande förslagen särskilt framhållits, att samlingarna av anmälningar till aktiebolags-, förenings- och försäkringsregistren genom 1910 års aktiebolagslag och senare lagar erhållit en speciell betydelse i fråga om processlegitimationen. Nyttan av såväl de nämnda tre samlingarna som den i firmalagen föreskrivna samlingen visar sig emellertid till kanske huvudsaklig del i andra hänseenden; redan före 1910 hade också stadganden om års-

register givits. Enligt den erfarenhet, som vunnits inom högsta domstolen och regeringsrätten, finnes ej sällan vid behandlingen av visst mål önskligt att kunna vinna upplysning om vilka personer vid en viss tidpunkt innehade en firma eller voro ledamöter i ett bolags eller en förenings styrelse, under vilken tid viss person varit delägare i firman eller ledamot av styrelsen, huru ett aktiebolags aktiekapital under loppet av dess verksamhet höjts eller sänkts, när och på vad sätt föremålet för ett bolags eller en förenings verksamhet ändrats eller andra dylika omständigheter. Enahanda torde förhållandet vara beträffande öVERRÄTTERNA. Att däremot vid underdomstolarna samlingarna icke äga samma betydelse må tagas för givet; dessa domstolar lära i regel hellre än att forska i samlingarna vända sig till de inför dem tillstådesvarande parterna med anmodan att införskaffa de önskade upplysningarna. I vad mån eller på vad sätt banker, större affärsföretag, advokater, soliditetsbyråer med flera tillgodogöra sig samlingarna undandrager sig, i brist av utredning i sådant hänseende, bedömande. Vad i motiven anförts angående den ringa omfattning, i vilken försäljning av samlingarna ägt rum, torde härutinnan vara föga belysande, då givetvis den, som icke driver rörelse med omfattande förbindelser med juridiska personer av den art samlingarna avse, endast undantagsvis kan antagas vilja prenumerera på samlingarna och de exemplar av samlingarna av anmälningar till aktiebolags-, förenings- och försäkringsregistren, som genom det allmännas försorg tillställas domstolar och myndigheter, torde, likasom motsvarande samlingar beträffande sjukkasse- och understödsföreningsregistren, vara tillgängliga även för allmänheten.

På grund av vad sålunda anförts synes det kunna sättas starkt i fråga, om icke den besparing, som genom ifrågavarande årsregisters indragande skulle vinnas, mer än uppväges av de olägenheter åtgärden skulle medföra.

Anses emellertid årsregistren böra indragas, lärer anledning saknas att, på sätt i de remitterade förslagen skett, ur de avsedda paragraferna utesluta varje bestämmelse om register till samlingarna, utan torde den därom nu givna föreskriften allenast böra ändras så, att den period, ett register skall omfatta, i enlighet med det i föredragande departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet framlagda förslaget fastställas till en månad eller ock frågan om periodens längd lämnas öppen. Beträffande förslaget till ändring i firmalagen är även att märka, att begynnelseorden i det stycke, vari ändring föreslås, bör vara »En samling» i stället för »Ett register».

Thulin:

Med fog torde den fordran kunna uppställas, att allmänna tidningarna skola finnas att tillgå hos varje myndighet, för vilken däri intagna meddelanden hava större betydelse. Detta synes ej för närvarande vara fallet. Till och med bland de myndigheter, vilka ifrågavarande samlingsverk skola tillställas, finnas ej så få, som ej hava tillgång till allmänna tidningarna. Särskilt gäller detta ett flertal av våra underdomstolar.

En ändring härutinnan synes påkallad. Det torde böra åläggas vederbörande tingslag eller stad att sörja för att allmänna tidningarna anskaffas

för de allmänna domstolarna och statsverket att se till, att allmänna tidningarna äro att tillgå hos övriga myndigheter, som därav hava särskilt behov, eller åtminstone hos de myndigheter samlingsverken hittills tillställts.

Sker sådan ändring och tillika den nu föreslagna anordningen vidtages, att de i förevarande förslag avsedda kungörelser och meddelanden ingå såsom en veckovis i bokform utkommande bilaga till allmänna tidningarna med register, synes för dessa kungörelser ett särskilt samlingsverk ej vidare erfordras utan nämnda bilaga kunna fylla det behov ett dylikt samlingsverk avser. Det må sedan ankomma på varje myndighet att pröva, om dessa veckovis utkommande kungörelser och meddelanden böra för framtida användning förvaras och bindas. För underdomstolar och liknande myndigheter torde detta näppeligen erfordras. Däremot synes för t. ex. Konungens befallningshavande och vederbörande centrala myndigheter ofta behov föreligga att inhämta upplysningar jämväl i äldre register, i vilket avseende jag anser mig särskilt kunna åberopa erfarenheten från regeringsrätten, och kan det ifrågasättas, om icke med hänsyn till dessa myndigheter registret fortfarande bör upprättas årsvis.

Helt visst skulle genom anordningar i ovan angivet syfte med större besparing än enligt det framlagda förslaget alla berättigade intressen komma att bliva tillgodosedda. De ökade kostnaderna för allmänna tidningarna torde säkerligen uppvägas av ökade prenumerationsavgifter, även om i dessa kostnader inräknas utgiften för årsregistret.

Anses emellertid särskilda samlingsverk fortfarande böra utgivas, instämmer jag beträffande dessa i vad justitieråden Sundberg och Stenberg anfört.

Köersner:

Jag instämmer uti vad justitieråden Sundberg och Stenberg yttrat därom att de i förevarande paragrafer givna föreskrifterna böra ändras så, att den period ett register skall omfatta fastställes till en månad eller ock frågan om periodens längd lämnas öppen, ävensom i den anmärkning samma ledamöter av lägrådet framställt beträffande uttrycket »Ett register». I övrigt har jag emot de remitterade förslagen intet att erinra.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å
Stockholms slott den 21 mars 1924.*

Närvarande: statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena, friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet och chefen för handelsdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet statsrådet Ekeberg lagrådets den 20 mars 1924 avgivna utlåtande över de den 7 i samma månad till lagrådet remitterade förslag till lagar om ändrad lydelse av dels 4 § i lagen den 13 juli 1887 (nr 42) angående handelsregister, firma och prokura, dels 126 § i lagen den 12 augusti 1910 (nr 88) om aktiebolag, dels 78 § i lagen den 22 juni 1911 (nr 55) om ekonomiska föreningar och dels 251 § i lagen den 25 maj 1917 (nr 257) om försäkringsrörelse.

Efter att hava redogjort för utlåtandets innehåll anför föredraganden:

»En av lagrådets ledamöter har i princip icke haft något att erinra mot förslagen. Två ledamöter hava däremot på anförda skäl ifrågasatt, huruvida icke den besparing, som genom ifrågavarande årsregisters indragande skulle vinnas, mer än uppvägdes av de olägenheter åtgärden skulle medföra. Slutligen har en ledamot föreslagit viss anordning, som skulle göra särskilda samlingsverk överflödiga. Ansåges samlingsverken böra bibehållas, har han förklarat sig instämma med förenämnda två ledamöter. I anledning av det av dem avgivna yttrandet vill jag anföra följande.

Det har anmärkts, att nyttan av ifrågavarande samlingar visat sig till kanske huvudsaklig del icke i fråga om processlegitimationen utan i andra hänseenden. Enligt den erfarenhet, som vunnits inom högsta domstolen och regeringsrätten, funnes ej sällan vid behandlingen av visst mål önskligt att kunna vinna upplysning om vilka personer vid en viss tidpunkt innehade en firma eller vore ledamöter i ett bolags eller en förenings styrelse, under vilken tid viss person varit delägare i firman eller ledamot av styrelsen, huru ett aktiebolags kapital under loppet av dess verksamhet höjts eller sänkts, när och på vad sätt föremålet för ett bolags eller en förenings verksamhet ändrats eller andra dylika omständigheter. Enahanda vore förhållandet beträffande övriga rätterna.

I anledning härav vill jag först erinra därom att då bestämmelser meddelades om ifrågavarande samlingars tillhandahållande åt domstolarna, detta

uteslutande betingades av deras betydelse ur processlegitimationens synpunkt. I den mån upplysningar ur aktiebolagsregistret erfordras i andra hänseenden, torde, åtminstone för högsta domstolens, regeringsrättens och överdomstolarnas i Stockholm räkning, sådana upplysningar kunna utan olägenhet inhämtas direkt från patent- och registreringsverket per telefon eller eljest. Detta är en utväg, som enligt uppgift från patent- och registreringsverket i stor utsträckning anlitas av vissa ämbetsverk liksom även av allmänheten. Besväret med en dylik åtgärd torde ej bliva större än som är förenat med efterforskningar i samlingarna och årsregistret. På förfrågan har patent- och registreringsverket förklarat sig berett att stå till tjänst i nämnda hänseende. Beträffande försäkringsregistret synas upplysningar på enahanda sätt kunna införskaffas. I fråga om handelsregistren och föreningsregistren, som föras hos Konungens befallningshavande, bliva svårigheterna något större, men antalet fall, i vilka uppgifter från nämnda register erfordras, torde knappast vara betydande.

Vidare har anförts att, i vad mån eller på vad sätt banker, större affärsföretag, advokater, soliditetsbyråer med flera tillgodogjorde sig årsregistren, i brist på utredning i sådant hänseende undandroge sig bedömande. Vad i motiven anförts angående den ringa omfattning, i vilken försäljning av samlingarna ägt rum, vore härutinnan föga belysande, då de, som behövde upplysningar ur samlingarna, kunde skaffa sig tillgång till dessa utan att prenumerera å dem. Sålunda vore de exemplar av samlingarna, som tillställdes domstolar och myndigheter, tillgängliga även för allmänheten. Med anledning härav vill jag anmärka, att allmänheten knappast i större utsträckning torde förskaffa sig erforderliga upplysningar ur de exemplar av samlingarna, som tillhandahållas domstolar och myndigheter. I de flesta fall lära nämligen dessa exemplar icke vara så ordnade, att de med fördel kunna hållas för allmänheten tillgängliga. Det synes mig därför, som om den omfattning, i vilken försäljning av samlingarna ägt rum, skulle vara en ganska god mätare av det intresse, som allmänheten visat för samlingarna. Jag finner sålunda icke de skäl, som inom lagrådet anförts mot de föreslagna lagändringarna böra innefatta hinder för förslagets framläggande för riksdagen.

Vad härefter angår förslagets avfattning, hava lagrådets samtliga ledamöter ansett anledning saknas att, på sätt i de remitterade förslagen skett, ur de avsedda paragraferna utesluta varje bestämmelse om register till samlingarna, utan borde den därom nu givna föreskriften allenast ändras så, att den period, ett register skulle omfatta, i enlighet med det i mitt yttrande till statsrådsprotokollet framlagda förslaget fastställdes till en månad eller ock frågan om periodens längd lämnades öppen. I anledning av vad sålunda anmärkts, har jag låtit i lagförslagen intaga föreskrift därom att samlingarna skola förseas med register, utan att därvid angivits, vilken period registret skall omfatta.»

Föredraganden uppläser härefter i enlighet med vad sålunda anförts jämkade förslag till lag om ändrad lydelse av dels 4 § i lagen den 13 juli 1887 (nr 42) angående handelsregister, firma och prokura, dels 126 § i lagen

den 12 augusti 1910 (nr 88) om aktiebolag, dels 78 § i lagen den 22 juni 1911 (nr 55) om ekonomiska föreningar och dels 251 § i lagen den 25 maj 1917 (nr 257) om försäkringsrörelse samt hemställer, att förslagen måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täckes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla; och skall till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Oskar Adelsonn.
